

KOVÁCS JÓZSEF

**KUNÁGOTA
ELNEVEZÉSÉRŐL
ÉS
ALAPÍTÁSÁNAK ÉVÉRŐL**

KOVÁCS JÓZSEF
KUNÁGOTA ELNEVEZÉSÉRŐL ÉS ALAPÍTÁSÁNAK
ÉVÉRŐL

KUNÁGOTA
ELNEVEZÉSÉRŐL
ÉS
ALAPÍTÁSÁNAK
ÉVÉRŐL

FORRÁSOK
(1481-1843)

KUNÁGOTA ELSŐ OKLEVÉLI EMLÍTÉSÉNEK

550.

ÉVFORDULÓJÁN

SZEGED 2011

nagyszüleim emlékének

KUNÁGOTA ELNEVEZÉSÉRŐL ÉS ALAPÍTÁSÁNAK
ÉVÉRŐL

KOVÁCS JÓZSEF

**KUNÁGOTA
ELNEVEZÉSÉRŐL
ÉS
ALAPÍTÁSÁNAK
ÉVÉRŐL**

**FORRÁSOK
(1461-1843)**

KUNÁGOTA ELSŐ OKLEVÉLI EMLÍTÉSÉNEK

550.

ÉVFORDULÓJÁN

SZEGED 2011

KOVÁCS JÓZSEF
magánkiadása

Német, angol fordítás
dr. Bíró Judit

Címlapon a kunágotai pecsétnyomó,
a hátsó borítón
az aradi káptalan pecsétje az oklevélen
Szent Márton ábrázolással.

Minden jog fenntartva, beleértve az oklevél közlésének jogát is.

Az oklevél MOL DL 37640 nyomtatásának
engedély száma: 6265/2011.

Készült 400 példányban 3 1/4 (B/5) ív terjedelemben
Szövegszerkesztés: Balla Ferenc
Nyomás és kötés: Szeged-Csanádi Egyházmegye Szeged
Felelős kiadó: Dr. Kovács József irodaigazgató

ISBN 978 963 08 1954 1

Előszó

550 évvel ezelőtt 1461. május 30-án íródott az Aradi Káptalan oklevele, melyben először szerepel szülőfalum, Kunágota (Kwnagatha) nevének említése.

Ez az évforduló ösztönzött arra, hogy az oklevélből kiindulva megvizsgáljam, mikor alapíthatta és miért adta horogszegi Szilágyi Mihály a településnek a Kunágota nevet.

A téma vizsgálata során merült föl bennem, hogy a föllelhető írott forrásokat összegyűjtsem, (ez a kör még bővíthet) melyek a középkortól kezdve Kunágotával foglalkoznak, vagy nevét említik a falu újra alapításáig. (1843) A dokumentumok nagy része elsősorban birtokviszonyokat tisztáz és a község nevének csak említése történik.

Jelen kis gyűjteményben csak az írott forrásokat idézem, nem mindet eredetiben, csak a kezdeti okleveleket. A gazdag régészeti anyaggal nem kívánok foglalkozni, kivéve a pecsétnyomót. Bár ezekben a napokban Békéscsabán a Munkácsy Múzeumban volt látható a Magyar Nemzeti Múzeum tulajdonában lévő, kunágotai avar kori fejedelmi aranyelet, mely országos jelentőségű. Feltalálása óta (1856), még nem volt kiállítva a megyében.

Az idézett dokumentumok középkori Kunágota falu és plébániája írott emlékei, melyek egy-egy mérföldkövet jelentenek szülőfalum múltjában.

Köszönetet mondok dr. Havassy Péter, dr. Varga Tibor Róbert, G. Tóth Péter és Horogszegi Zoltán uraknak az oklevelek gondozásáért, Balla Ferencnek a szöveg szerkesztéséért. Dr. Bíró Juditnak az angol és német fordításért.

Megköszönöm Pápai Zoltán polgármester úrnak és a község képviselő-testületének, hozzájárulását a Községháza homlokzatán e jeles évfordulóra emlékező márványtábla elhelyezéséhez. Mons. Kovács Péter gyulai esperesplébános úrnak a márványtáblát, Batki Ottó kőfaragó mesternek a tábla elkészítését.

Szívesen ajánlom ez írást minden kunágotainak, gyökereiben magát kunágotainak valló polgárnak és természetesen minden érdeklődőnek is.

Szeged, 2011. augusztus 20. Szent István király ünnepén.

Dr. Kovács József
kanonok
Kunágota díszpolgára

ELNEVEZÉS, ALAPÍTÁS ÉVE, HELYE

Kunágota (Kwnagatha), neve először 1461. május 30-án kerül említésre az Aradi Káptalan által kiállított oklevélben. (fénykép melléklet DL. 37640 nyolcadik sor második szó)

A Káptalan, ebben az időben közjegyzői feladatokat is ellátott. Ekkor rögzítette, hogy a környékbeli tanúk kijelentése alapján Horogszegi Szilágyi Mihály a király (Mátyás) nagybátyja Szilas (Zylas) nevű település lakóit, mely Maróthy Lajos és Mátyás birtoka volt, elhajtotta, és egy új helyre költöztette. Az új települést pedig Kunágotának nevezte el. A tanúk erre az eseményre visszaemlékeznek.

Szilágyi Mihály Hunyadi Jánossal együtt harcolt a törökök ellen. Ő volt Nándorfehérvár kapitánya 1456-ban. Hunyadi János halála után fia László lett a család feje. Az ő lefejezését követően (1457. március 16.) Szilágyi Mihály lett Mátyás gyámja és a Hunyadi birtokoknak kezelője. Az ő segítségével került Mátyás a trónra 1458-ban.

Szilágyi Mihály féktelen természetű ember volt. Mátyás is elfogatta egy az ellene szőtt összeesküvés miatt, később azonban kibékültek. Szilágyi 1458-ban Magyarország kormányzója lett, 1460-ban pedig erdélyi vajda és az alsó részek kapitánya. Szilágyi Mihályt 1460-ban törökök elfogták és a fogságban lefejezték.¹ Szilágyi Mihálynak nem volt gyermeke, így birtokai oldalágon kerültek örökség révén Mátyás király tulajdonába.

Kunágota erőszakos telepítése nem egyedüli akciója volt Szilágyi Mihálynak. Karácsonyi János a következőket írja: *A Maróthyak maguk is előmozdították e mozgalmat (Békés megye betelepítését) és Szénás falujok mellett egy másik Zeleméres nevű falut telepítettek. De Zeleméreshez a Hunyadyak is jogot tartottak és Szilágyi nem sokat törődött az igazság rendes útjával, a törvényszékkel, hanem rárohant az új falura, lerontatta az új (legnagyobb részt fa-) házakat s onnan távolabb költöztette a jobbágyokat, s hogy a réginek még emléke se maradjon, az így telepített falut, a mely most már a királyé, Hunyady Mátyásé volt Királyságnak nevezte el. A Maróthy testvérek, Lajos és Mátyás, addig, míg Szilágyi élt, a hatalmas embertől való féltükben, szólni*

¹ HÓMAN, B.-SZEGFÜ, GY., *Magyar történet II.*, Budapest 1942. 676.

sem mertek az erőszakoskodás ellen; de a mint Szilágyi elhalt, mindjárt panaszra mentek a királyhoz...²

Ugyan abban az évben (1461) fordultak a királyhoz panaszukkal Zelemér és Királyság ügyében,³ mint Szilas és Kunágota ügyében.

Így keletkezett Kunágota nevének első írásos említése, mert a Maróthyak szerették volna visszakapni birtokukat. Ez azonban nem sikerült elérniük azonnal, csak két év múlva 1463-ban, de ez ellen is Erzsébet, Mátyás király anyja tiltakozott. Mi lett a tiltakozás eredménye, nem tudjuk.

Hogy miért kapta a Kunágota nevet a település, csak következtethetünk.

A kun előtag a falu elnevezésében a népre utalhat. A tatárdúlást követően a XIII. században a megye elnéptelenedett. IV. Béla, majd IV. (Kun) László az elnéptelenedett vidékre kunokat telepített. Ő maga azonban 1280-ban kénytelen volt kiűzni őket a területről, de később visszatelepítette őket.⁴

Borovszky Sanu a következőket írja: *Kún-Ágota neve arra látszik mutatni, hogy a kúnok telepítették.*⁵ Borovszky még nem ismeri az 1461-es oklevelet. Lehetséges, hogy a Szilasról áttelepített jobbágyok kun eredetűek voltak.

A kun kapcsolatra egy másik magyarázat is adódhat. Maga a Hunyadi család is kun eredetű volt, bár ez mindmáig vitatott. Vannak, akik székely eredetre is hivatkoznak, vagy másra.

Egy jelentős szempont feltűnik Szent Ágotával kapcsolatban is. Középkorban az ereklyék tisztelete népszerű volt az Egyházban.

A település területe ekkor az egri püspökség főnnhatósága alatt állt. A bihari püspökség létrehozása után az akkori Pankotai Főesperesség egész területe megmaradt az Egri Püspökség területének, bár a két rész egymással nem volt határos. Közbe ékelődött a Váradi Egyházmegye.⁶ Ekkor Kunágota területe Zaránd vármegyéhez tartozott, amely megközelítőleg egybeesett a főesperesség területével.

A közeli Aradon nagy tiszteletben állt Szent Ágota vértanú ereklyéje.

² KARÁCSONYI, J., *a Hunyadiak békésmegyei birtokai és a dobozi Dánffiak*, in *A békésmegyei régészeti és művelődéstörténeti társulat évkönyve 1885/86.* (szerk. ZSILINSZKY, M.,) B.-Gyulán 1887. 34-57.

³ HAÁN, L., *Diplomatarium Békessiense II.*, Pestini 1870. 67-71.

⁴ KRSTÓ, GY., *Békés megye a honfoglalástól a török világ végéig*, Békéscsaba 1981. 37-38.

⁵ BOROVSZKY, S., *Csanádvármegye Története I.*, 1899. 76.

⁶ KOVÁCS, B., *Az egri egyházmegye története 1596-ig*, Eger 1987. 28..

Szent Ágota 230 körül a szicíliai Cataniában született és 250-ben halt vértanúhalált szülővárosában. A keresztény ókor egyik legnagyobb szentje. Szépsége megbabonázta a római helytartót. Mivel hízélgéssel és ajándékokkal nem tudta elcsábítani Ágotát, a Decius császár által kiadott keresztényellenes rendeletet fölhasználva letartóztatta és egy bordélyba záratta. Mivel nem engedelmeskedett az erkölcstelen próbálkozásoknak bíróság elé állította és többszörösen megverette és megkínóztatta. Mivel Ágota hű maradt hitéhez ezek után a melleit levágatta. A tovább folytatott kínzásba Ágota a börtönben meghalt. Tiszteletét elősegítette, hogy vértanúságának első évfordulóján Catania csodálatosan megmenekült az Etna kitörésétől miközben a hívek Szent Ágota segítségét kérték. Ekkor ugyanis az emberek az Ágota sírját jelölő fátylat körmenetben vitték a tűzhányó elé, mely nem pusztította el a várost. Tisztelete Szicilián kívül is gyorsan terjedt. Neve bekerült a Római misekánonba is. Tűzvész és földrengés idején hívták segítségül. Ő az ércöntök és kohászok védőszentje. A középkorban a 12 segítő szent között sorolták föl nevét. Főleg a mellbetegek fordulnak hozzá.⁷

Juhász Kálmán a Csanádi Egyházmegye történetírója a következőket írja: *Gazdagon díszített kéz alakú ezüst-tartóban őrizte az aradi egyház Szent Ágota karcsontját. Midőn a török betörésének híre félelemben ejtette a lakosságot, (1439) ezt az ereklyét ideiglenesen a nagyváradi székesegyházban helyezték el. Rómában is tudtak arról, hogy Aradon Szent-Ágota ereklyéit őrzik. Midőn a pápai kancelláriában Domonkosfia János csanádegyházmegyei klerikusnak aradi kanonokság adományozására irányuló folyamodványát elintézik, „az aradi Szent Ágota-egyház kanonokságára” állítják ki a kinevezést, jöllehet az aradi társaskáptalannak alapításától fogva mindvégig Szent-Márton volt a védőszentje.⁸*

Az ereklyéről említést tesz Bunyitai Vince *A Váradi Püspökség története* c. könyvében: *... s Ivanics kanonok feljegyzése Szent László fején kívül egyéb ereklyéket is említ, anélkül azonban, hogy azokat, egynek kivételével, névleg felsorolná. Ezen egy Szent-Ágota karja szintén ezüst s gazdagon díszített kézalakú tartóban. Tulajdonképpen az aradi társaskáptalani egyház birtoka, honnat csak biztosabb megőrzés végett hozatott át a váradi székesegyházba, mert eredeti helyén a törökök gyakori beütései*

⁷ *Szentelek élete I.*, Budapest 2009. 278-279.

⁸ JUHÁSZ, K., *A csanádi püspökség története V. (1434-1500)*, Makó 1947. 15.

miatt veszélyeztetve volt. Mikor történt az áthozatal? Feljegyezve nem találjuk, de bizonyos, hogy 1443-ban már Váradon létezett s a többi ereklyével együtt közel járt az megsemmisüléshez. E körülmény valószínűleg csak sietteté az ereklye visszavitelét s pár évvel utóbb, 1457-ben már csakugyan ismét az aradi egyházban találjuk.⁹

Az ereklye Aradról Váradra (1439-1443) és Váradról Aradra (1457) való szállítása nagy valószínűséggel a település területén keresztül haladt, melyet Szilágyi Mihály ezen időszakban alapíthatott. Maga a puszta tény is lehet ok az elnevezésre (mármint az ereklye áthaladása), de lehet, hogy az ereklyével megpihentek a településen, vagy számunkra ismeretlen esemény játszhatott közre, dokumentumok hiányában nem deríthető ki. Így a falu elnevezésében az Ágota név eredetét nagy valószínűséggel Szent Ágota ereklyéjéhez lehet kapcsolni, aki egyben valószínűleg a falu templomának védőszentje is volt. Ahogy Juhász Kálmán is véli. *Kunágota: első lakosairól és Szent Ágota tiszteletére szentelt templomáról.*¹⁰

Szilágyi Mihály 1457. március 16-ai Hunyadi László halálával lett gyámja Mátyásnak és a Hunyadi birtokoknak. Mátyást 1458. január 24-én királlyá választják.¹¹ 1458. január hónap túl késő időpont Szilágyinak a falu alapítására a tél miatt és azért is, mert ekkor már folynak a tárgyalások az ő közreműködésével a királyválasztásról. Mátyás megválasztásával Szilágyi Mihály már nem rendelkezhetett a Hunyadi birtokok felett. 1457 ősze is már késő az időjárás okozta járhatatlan utak miatt.

Ezért nagy valószínűséggel megállapítható, hogy Kunágota alapítása 1457. március 16-tól, 1457 ősze közötti, kb. fél éves időszakra tehető.

A középkori Kunágota település helye nagy valószínűséggel az 2005. szeptember 5-16-ig Liska András régész által vezetett a község határában feltárt későközépkori templom és temető körül helyezkedett el. *A feltáráson előkerült régészeti leletek csekély száma, és általános típusai nem alkalmasak a pontos keltezésre, de a leletek mindegyike (az I. Mátyás denár, a párta, és az övveret töredéke) a 15-16. század közti időszakra keltezhető.*¹² A fenti adatokkal egybeesik.

⁹ BUNYITAY, V., *A váradi püspökség történet III.*, Nagyvárad, 1884. 62.

¹⁰ JUHÁSZ, K., *Hajdani monostorok a csanádi egyházmegyében*, Budapest 1926. 147.

¹¹ HÓMAN, B.-SZEGFÜ, GY., *Magyar történet II.* Budapest 1942. 468.

¹² LISKA, A., *Kunágota középkori temploma*, Gyula 2006. 23.

A középkori templomok keletelve voltak. Ami azt jelenti, hogy vagy pontosan keletre nézett a templom szentélye, vagy attól eltérően abba az irányba mutatott, ahol a védőszent napján reggel fölkel a nap. Kunágota középkori templomának irányáról Liska András régész a következőket írja: *A templom apszisát a pontos K-i iránytól mintegy 30°-kal É felé irányítva építették meg, az egyhajós templom tengelye így ÉK-DNY-i irányban helyezkedik el.*¹³ A templom pontos hosszúsági és szélességi koordinátái és a keleti iránytól való eltérés alapján nagy valószínűséggel lehet következtetni a védőszentjére. Ennek meghatározása még várta magára.

A templom körül szórványeletben talált megrongálódott pecsétnyomó (képmelléklet) rekonstruálható felirata: ... Istvan Kvnag(ota) olyan lelet, mely a település nevét hordozza. Középen egy szívet ábrázol két oldalról fentről lefelé átlóve nyilvesszőkkel. A szív egyik oldalán félhold a másikon csillag. A szív fölött alig kivehetően talán lángnyelvek vonalai látszanak. Ez pedig annyit jelent, mintha a település szélén álló „helységnévtáblát” találtuk volna meg. Tehát Liska András régész Kunágota középkori templomát tárta fel 2005-ban.

Összefoglalva az ismereteket megállapíthatjuk, hogy Kunágota elnevezése és telepítése Szilágyi Mihálytól származik.

A kun előtagot nagy valószínűséggel a lakóinak vagy a tulajdonosnak (Hunyadi) származásáról vette. Az Ágota utótagot valószínűleg Szent Ágota ereklyéjének a falut érintő, előttünk ismeretlen eseménye miatt.

Az alapítás időpontja 1457.

Az alapítás helye a jelenlegi településtől ÉNY-i irányban. A magyarbánhegyesi úton haladva, a falu határától 900 méterre, az úttól 450 méterre, balra. A régi elnevezés szerinti Beszerika dűlőben, a tengerszint feletti legmagasabb ponton (100.1 m) a Kovácsházi-ér partján.

A különböző oklevelekben a falu nevének 14 írásváltozata lelhető fel, mire a jelenlegi kialakult. Kwnagatha, Kwn Agotha, Kwnagotha, Kunacota, Kwnagota, Kunagotha, Kvnagotha, Kunagota, Kun Agotha, Kun Agota, Kun-Ágota, Kún-Ágota, Kúnágóta, Kunágota.

¹³ LISKA, A., *Kunágota középkori temploma*, 24.

AZ OKLEVELEKRŐL

A birtokrendezési oklevelek sorából kitűnik az 5. számú, mely azt jelzi, hogy Szitás Lukács András kunágotai lakos római zarándoklaton vett részt 1493-ban. Ez alkalomból adományt adott a Római Szentlélek Társulat részére, mely kórházat működtetett, többek között a megbetegedett zarándokok részére is. Az adományozó és hozzátartozói nevét följegyezték március 22-én a Társulat anyakönyvébe. A zarándoklat ténye is jelzi a község vallásosságát, lakója gazdagságát, hiszen a zarándoklat nem volt olcsó és nem volt veszélytelen.

A 6-os számú oklevél mai olvasásakor egy kisebb krimi rajzolódik elénk. Abban az időben a jobbágyok röghöz voltak kötve. Csak földesuruk engedélyével költözhettek.

A 7. oklevéli töredék a község Péter nevű papját említi. Ebből következik, hogy temploma is volt a falunak. Az ő neve maradt fenn egyedül a középkori plébánosok sorából.

A 17. oklevél jelzi a közelgő török érkezését, ahogy Gyula várának elfoglalására jönnek. A 18. pedig már az első török adóösszeírás, mely nem csak a birtokosok nevét örökíti meg, hanem az egyszerű jobbágyokét. A birtokosok elmenekültek a török közeledtére, a jobbágyoknak nem volt hova menniük. A következőkben az adózás kétfelé történt. A volt földesúr és a király, valamint a török felé. Egy darabig még fenn áll a kettős hatalom.

A 29-es kivonat 1567-ben és 1579-ben a törökök adóösszeírását közli. Ekkor még voltak lakói a községnek. Öt fővel számolva egy családot 125 és 250 fő lakhatta e két évben. 1596-ban azonban kihalt a település.

A falut továbbra is adományozza a király, bár török területen van. Hosszú ideig lakatlan a terület.

A török alóli felszabadulás után (1695) pusztaként tartják számon és így adja bérbe a kincstár különböző kereskedőknek, akik legeltető állattenyésztéssel foglalkoznak a területen. Kunágotá puszta 100-200 ember lakik.

OKLEVÉLTÁR

1.

KUNÁGOTA ELSŐ ÍRÁSOS EMLÍTÉSE

1461. május 30.

Magyar Országos Levéltár Diplomatikai Levéltár

DL. 37640

Kiadó: ARADI KÁPTALAN

Capitulum ecclesie Orodienſis omnibus Chriſti fidelibus preſentibus pariter et futuris preſencium noticiam habituris ſalutem in ſalutis largitore. Ad univerſorum noticiam harum ſerie volumus pervenire,
quod cum nos receptis litteris ſereniſſimi principis domini Mathie dei gratiam regni Hungarie, Dalmatie, Croatiae rex domini noſtri regalis modum et formam proclamate congregatione generalis in ſe denotarii comiti veſ vicecomiti et judlium comitati de Zarand et tandem nobis preceptorum loquentibus directis proparte magnificorum Lodovici et Mathiius de Maroth emanatis iuxta quarum continens mandatum ſue Sereniſſimi in omnibus obediens cupientes ut tenemur unacum Thoma de Kamuth homine ſue ſi ſerenitis litteris in eiſdem inter alios nominatis concepto unum ex nobis videlicet honorabilem magiſtrum Sephanum de Gyanthe ſocium et concanonicum noſtrum ad ea que indictis litteris continetur fideliter exequens noſtro pro teſtimonio tranſmiſſiſſemus fidedignum quam tandem exinde ad nos reſerſi nobis concordatis retullerunt quod ipſi feriam ſecundam poſt feſtum penthaſtoſtes proxime preteritum ad poſſeſſionem Zederken vocatam ſedes ſicut judiciali eiſdem comitatus de Zarand accedens ubique prefati vicecomites et judlium predicti comitatus preſentibus regio et noſtro hominibus univerſis vicinis et conmetaneis dicte poſſeſſiones Kunagatha vocate ceteriſque nobilibus conprovincialibus eiſdem comitatus de Zarand ad dictam ſedem Judicialem ut profertur modum proclamate congregationis generalis legitime accessitis et congratis primo tamen prefati Lodovicus et Matthiius in opido ipſorum Simand vocate ante octo dies ipſius diei ſeu termini predicti judicialis ſedis celebrationis huiſmodi congregationis inquisitionis veritate et exemptione premiſſorum per unum ex judlium conventus de Zarand iurta Johannem Korom de Soklo per ſe veſ per eorum procuratorum amonite ad fidem eorum deo debitam fidelitatem que ſacro regio diedemate obſervandum tacto prius dominice crucis ſigno per eos coram dictis vicecomitibus ac judlium preſcripti comitatus ... dictis regio et noſtro hominibus preſente etiam egregio Valentino de Zakol legitimo procurator eorumdem Lodovici et Mathiius preſentibus preſtandum de et ſuper omnibus factis in dictis litteris regalibus expreſſatis aqibus decuiſſet et licuiſſet meram plenam atque omnimodam ſciviſſent inquisiviſſent et experti fuiſſent talem certitudinis veritatem, quod primo

Egregius Nicolaus de Nadab commetaneus de predio Vereseghaz fassus fuisset eo modo quod hoc sciret veraciter que dominus condam Michael Zilagii quandam possessionem eorumdem

Exponens Ziilas vocatam temporibus non diu elapsis pro se ipso ocupavit et ocupatam desolavit ac de ipso proprio loco distrahi et ex post ad alium locum condensendi et ipsum locum Kunagatha appellari secissit quem locum populi et jobagiones dictorum Lodovici et Mathii de Maroth usi suissent sed hoc auditu andivisset que ipsa terra Kunagatha intra metas dicte possessionis Ziilas existeret item Andreas Johannes de dicta Nadab conmetaneis a parte Vereseghaz fassi fuissent eo modo sicut prefatus Nicolaus de Nadab, item

Georgius Thomas Diionisius Stephanus Nicolaus et Demetrius Erdeuhegyi conmetanei a parte utorumque Kuppa exscitu, item Petrus et Simon de Miske vicini de possessione

Othlaka exscitu, item Georgiu et Michael Balog de Bernoth conprovinciales exscitu, item Vallentinus de Feyereghaz conmetaneus de possessione Kuthus exscitu, item Jacobus Petheu de Varsan conmetaneus de possessione Janoshaza et Ladislaus Buda de Zerend conprovinciales exscitu, item Nicolaus Komadi de Varsan conmetaneus de Janoshaza exscitu, item

filius Petri de Soklo Blasius Santha Stephanus Zabo Ladislaus Korom Martinus Zekii Jacobus Dekan Nicolaus Orros Johannes Somogii Gregorius filius Michaelis Johannes

filius Nicolai Thomas Harazthos Johannes Zakalos Nicolaus Fekethe Jacobus Thurbota Thomas filius Benedicti Osvaldus filius Galli Johannes Fertheuldi Barth-

olomeus Zalaii Diionisius Garazda Ladislaus Kakas Franciscus Kakas Andreas Fekethe Johannes Zabo Mathias Feyereghazi Johannes Karagul Thomas Zekii Franciscus filius Johannis Egidius Eliinethi Stephanus filius Mihaelis Thomas Korom Petrus filius Jacobi Silvestri Nicolaus filius Benedicti Blasius Zabo Paulus

Penzes Johannes filius Augustini Jacobus filius Petri Bartholomeus Paris Franciscus et Andreas filii Ladislai Marcus Korom Johannes filius Jacobi et Johannes Garazda

de Soklo exscitu item Johannes filius Laurencii alter Johannes filiusVallentini de Varsan et Ladislaus Jovan de Piil conmetanei de Janoshaza exscitu item

Osvaldus de Varsan conmetaneus de Janoshaza exscitu item Gregorius filius Johannis de Petheuvarsan conprovincialis exscitu item Blasius filius Petri de Chethe conprovincialis ex-

scitu item Benedictus filius Ladislai de Piil conprovincialis exscitu item Stephanus et Gregorius Paris dicti de Eusii conprovinciales exscitu item Benedictus Kereskezi de Varsan

conprovincialis exscitu item Anthonius Mathias de Ewsii conprovinciales exscitu Stephanus et Johannes filius in Saros residens conprovinciales exscitu Stephanus de Chenthe conprovincialis

exscitu item Johannes et Damianus Finta dicti alter Johannes filius Laurencii Ambrosius parvus et Barnabas Matthius de Ewsii conprovinciales exscitu item Demetrius de Kiisfaiidas conprovincialis exscitu Blasius filius Georgii de Zederken conprovincialis exscitu item Ladislaus Mereg Georgius filius Benedicti Petrus Sarosi et

Andreas Zabo Stephanus filius Sebastani et Thomas magnus de Ewsii
conprovinciales exscitu Johannes Fodor de Kerekii conprovincialis exscitu
Johannes litteratus de Piil
conprovincialis exscitu Ladislaus deVasarii Dominicus Ewsii de Zederken
conprovinciales exscitu item Vallentinus de Somos conprovincialis exscitu
item Gregorius Kun Matheus
Kowari de Chenthe et Augustinus de Piil conprovinciales exscitu item Philipus
Torkos et Ladislaus Aceel de Kerekii conprovinciales exscitu item Petrus Ewsii
de Va-
raskezi Nicolaus filius Gregori de Chenthe Johannes filius Francisci deKisfaiidas
Stephanus filius Johannis de Zederken Vallentinus filius Osvaldi de Kemeche
Demetrius parvus
de Varaskezi Johannes Bolgar de Zederken Paulus Zabo de Varsan et Anthonius
Kaloz de Zederken conprovinciales exscitu item Johannes filius Luce Jacobus
Tatar de
Somos Demetrius filius Blasi de Kemeche conprovinciales exscitu item Michaelis
parvus de Piil Vallentinus Baiika de Kemeche Andreas Danch de Varaskezi
Gregorius
filius Luce de Zederken conprovincialis exscitu Nicolaus Keserew de Somos
conprovincialis exscitranditu item Petrus Miko de Kemeche conprovincialis
Vallentinus magnus de Varsan
conmetaneus de Janoshaza Stephanus Chepan de Ziilas Albertus Thorma Thomas
Geungeus de Zederken Philipus de Somos conprovinciales exscitu item
Thomas de Ziilas
Georgius Ewthweus de Zederken et Johannes Chepe de Somos conprovinciales
exscitu fassi et attestati extitisset quod hominibus non diu elapsis spectabilis
et magnificens
condam dominus Michael Ziilagii de Horogzeg sed sicut eiusdem serenitis quandam
possessionem dictorum expones Ziilas vocatam in dicto comitatu de Zarand
habitam inquisite
et indebite pro se ipso ocupavit ac ocupatam desolavit et de ipso proprio loco
distrahi ac ex post ad alium locum intra metas eiusdem possessionis locavit et
condescendi potencia sua
medians ipso itaque Michaele Ziilagii iam de medio sibi lato eadem possessio Ziilas
sibi hoc nomine Kunagatha ad manus suas regias de volvisset in cuius
fassionis
testimonium presentes litteras nostras privilegiales pendente sigilli nostri appensionis
communitas duximus emanandem. Datum per manus magistri Johannis
lectoris et concanonici nostri
Sexto die dieii Inquisitione attestazione et tocius executionis prenominatarum Anno
Domini millesimo quadragesimo sexagesimo primo presentibus ibidem
honoribus dominis
Demetrio cantore Martino custode magistris Martino de Zombor Mathia de Buda
ceterisque canonicis fratribus nostris in dei ecclesia salvis existens

Régi jelzet: Q 234 / 56., Eredeti
Pecsét: Függő
Kedvezményezett: Maróti Lajos és Mátyás

Zaránd megye: Kamuti Tamás királyi ember, Gyantéi István aradi káptalani küldött, Szakolyi Bálint ügyvéd (Marótiaké), Soklói Korom János zarándi szolgabíró, néhai horogszegi Szilágyi Mihály

Zaránd megyei nemesek, kunágotai szomszédok, János aradi olvasókanonok, Demeter aradi éneklőkanonok, Márton aradi örkanonok, Márton mester zombori főesperes, Mátyás mester budai főesperes, Nadabi Miklós, András, János nemesek (határos), Erdőhegyi György, Tamás, Dénes, István, Miklós, Demeter nemesek, (határos), Miskei Péter, Simon nemesek (szomszédok), Bernolti Balogh György és Mihály nemesek (határos), Fejéregyházi Bálint nemes (határos), Varsányi Pető Jakab nemes (határos), Zeléndi Buda László nemes, Varsányi Komádi Miklós nemes (határos), Siklósi/Soklói János (Péter fia) nemes (határos), Sánta Balázs nemes (határos)

Szabó István nemes (határos), Korom László nemes (határos), Széki Márton nemes (határos), Dékány Jakab nemes (határos), Orros Miklós nemes (határos), Somogy János nemes (határos), Gergely (Mihály fia) nemes (határos), János (Miklós fia) nemes (határos), Harasztos Tamás nemes (határos), Szakállas János nemes (határos), Fekete Miklós nemes (határos), Thürbek Jakab nemes (határos), Tamás (Benedek fia) nemes (határos), Osvát (Gál fia) nemes (határos)

Fertheuldi János nemes (határos), Szalai Bertalan nemes (határos), Garázda Dénes nemes (határos), Kakas László és Ferenc nemesek (határos), Fekete András nemes (határos), Szabó János nemes (határos), Fejéregyházi Mátyás nemes (határos), Karagut János nemes (határos), Széki Tamás nemes (határos), Ferenc (János fia) nemes (határos), Clyneti Egyed nemes (határos), István (Mihály fia) nemes (határos), Korom Tamás nemes (határos), Szilveszter Péter (Jakab fia) nemes (határos), Miklós (Benedek fia) nemes (határos), Szabó Balázs nemes (határos), Péntes Pál nemes (határos), János (Ágoston fia) nemes (határos), Jakab (Péter fia) nemes (határos), Páris Bertalan nemes (határos), Ferenc (László fia) nemes (határos), András (László fia) nemes (határos), Korom Márk nemes (határos), János (Jakab fia) nemes (határos), Garázda János nemes (határos), Varsányi János (Lőrinc fia) nemes (határos), Varsányi János (Bálint fia) nemes (határos), Péli Jovan László nemes (határos), Varsányi Osvát nemes (határos), Petővarsányi Gergely (János fia) nemes (határos), Csentei Balázs (Péter fia) nemes (határos), Péli Benedek (László fia) nemes (határos), Ősi Párizs (dictus) István és Gergely nemesek (határos), Varsányi Körösközi Benedek nemes (határos), Ősi Antal és Mátyás nemesek (határos), Sárosi István és János nemesek (határos), Csentei István nemes (határos), Ősi Finta (dictus) János és Damján nemesek (határos), Ősi Finta (dictus) János (Lőrinc fia) nemes (határos), Kis Ambrus nemes (határos), Mátyás Barnabás nemes (határos), Kisfajdasi Demeter nemes (határos), Szederkényi Balázs (György fia) nemes (határos), Ősi Méreg László nemes (határos), Ősi Méreg György (Benedek fia) nemes (határos), Sárosi Péter nemes (határos), Szabó András nemes (határos), István (Sebestyén fia) nemes (határos), Nagy Tamás nemes (határos), Kereki Fodor János nemes (határos), Péli János deák nemes (határos), Vásári László nemes (határos), Szederkényi Ősi Domokos nemes (határos), Somosi Bálint nemes (határos), Csentei Kun Gergely nemes (határos), Kóvari (Kővári) Máté nemes (határos), Péli Ágoston nemes (határos), Kereki Torkos Fülöp nemes (határos), Acsel László nemes (határos), Váraskeszi Ősi Péter nemes (határos), Csentei Miklós (Gergely fia) nemes (határos), Kisfajdasi János (Ferenc fia) nemes (határos), Szederkényi István (János fia) nemes (határos), Kemecsei Bálint (Osvát fia) nemes (határos), Váraskeszi Kis Demeter nemes (határos), Szederkényi Bolgár János nemes (határos), Varsányi Szabó Pál nemes (határos), Szederkényi Kalóz András nemes (határos), Somosi János (Lukács fia)

nemes (határos) , Tatár Jakab nemes (határos), Kemecei Demeter (Balázs fia) nemes (határos), Péli Kis Mihály nemes (határos), Kemecei Bayka Bálint nemes (határos), Váraskeszi Dancs András nemes (határos), Szederkényi Gergely (Lukács fia) nemes (határos), Somosi Keserű Miklós nemes (határos), Kemecei Mikó Péter nemes (határos), Versen Nagy Bálint nemes (határos), Szilasi Chepan István nemes (határos), Szederkényi Tornyai Albert nemes (határos), Gyöngyös Tamás nemes (határos), Somosi Fülöp nemes (határos), Szilasi Tamás nemes (határos), Szederkényi Ötvös György nemes (határos), Somosi Csepe János nemes (határos).

Helységek: Zederken – Szederkény Zaránd m., Zilas – Szilas Zaránd m., **Kunagtha** – Kunágota Zaránd/Csanád m., Vereseghaz – Veresegyház Zaránd m., Kuppa – Kupa Zaránd m., Kuthus – Kutas Zaránd m., Othlaka – Ottlaka Zaránd m., Janoshaza – Jánosháza Zaránd m.

Az aradi káptalan jelenti, hogy Mátyás királynak Maroth-i Lajos és Mathyws érdekében adott, egyetemes nemesi gyűlést elrendelő, Zaránd megye hatóságának és részben a káptalannak is szóló parancsa ételmében Kamuth-i Tamás királyi ember Gyanthe-i István kanonoktársát küldte ki, akik május 25-én Zederkenben mentek, Zaránd megye bírósági székhelyére, ahová a megyei bíróság **Kunagtha** birtok összes szomszédját és a megye más nemesit is meghívta és Sokol-i Korom János szolgabírónak és a Maroth-iak megbízottjának: Zokol-i Bálintnak a jelenlétében eskü alatt hallgatták ki a szomszédokat és a megyebeli nemeseket. Ezek majdnem egyhangúlag azt vallották, hogy a boldogult horogzeg-i Zilagi Mihály, a király nagybátyja , a panasztevők zarandmegyei Zylas nevű birtokát elfoglalta, a lakókat átköltöztette, az új települést **Kwnagathanak** nevezte el és így Mátyás királyra már ezen a néven szállott át. A kihallgatott nemések névsora: Nadab-i András és János, commetanei a parte Versesegehaz, Erdewhegy-i György, Tamás, Dénes, István, Miklós és Demeter, commetanei a parte Kuppa, Miske-i Péter és Simon, vicini de possessione Othlaka, Bernoth-i Balog György és Mihály, Feyereghaz-i Bálint, commetaneus de possessione Kuthus, Varsan-i Pethew Jakab, Commetaneus de possessione Janoshaza, Zerend-i Buda László, Varsan-i Komadi Miklós, commetaneus de Janoshaza, Soklos-i Péter fia: János, Santha Balázs, Zabo István, Korom László, Zeky Márton, Dekan Jakab, Orros Miklós, Somogy János, Mihály fia:Gergely, Miklós fia: János, Harazthos Tamás, Zakalos János, Fekethe Miklós, Thürbok Jakab, Benedek fia: Tamás, Gáli fia: Oswald, Fertheuldi János, Zalay Bertalan, Garazda Dénes, Kakas László, Kakas Ferenc, Fekethe András, Zabó János, Feyereghazi Mátyás, Karagut János, Zeky Tamás, János fia Ferenc, Clyneti Egyed, Mihály fia: István, Korom Tamás, Silvester Jakab fia: Péter, Benedek fia: Miklós, Zabó Balázs, Penzes Pál, Ágoston fia: János, Péter fia: Jakab, Paris Bertalan, László fiai: Ferenc és András, Korom Márk, Jakab fia: János, Gazda János, Varsan-i Lőrinc fia: János és Bálint fia: János, Pyl-i Jovan László, commetaneus de Janoshaza, Pethevarsan-i János fia: Gergely, Chethei Péter fia Balázs, Pyl-i László fia Benedek, Ewsy Paris „dicti” István és Gergely, Varsan-i Kereskezi Benedek, Ewsy-i Antal és Mátyás, Saros-i István és János, Chethei István, Ewsy-i Finta „dicti” János és Damján, Lőrinc fia: János, Kis (pavus) Ambrus, Mathyes Barnabás, Kysfaydas-i Demeter, Zederken-i György fia: Balázs, Ewsy-i Mereg László, Benedek fia: György, Saros-i Péter, Zabó András, Sebestyén fia: István, Nagy (magnus) Tamás, Kereky-i Fodor János, Pyl-i János deák, Vasary-i László, Zederken-i Ewsy Domonkos, Somos-i Bálint, Chenthe-i Kun Gergely, Kowari Máté, Pyl-i Ágoston, Kereky-i Torkos Fülöp és Aceel László, Varaskezi-i Ewsy Péter, Chenthe-i Gergely fia: Miklós, Kysfaydas-i Ferenc fia: János, Zederken-i János fia:

István, Kemeche-i Oswald fia: Bálint, Varaskezi-i Kis (parvus) Demeter, Zederken-i Bolgar János, Varsan-i Zabo Pál, Zederken-i Kaloz Antal, Somos-i Lukács fia: János, Tar Jakab, Kemeche-i Balázs fia: Demeter, Pyl-i Kis (parvus) Mihály, Kemeche-i Bayka Bálint, Varaskezi Danch András, Zederken-i Lukács fia: Gergely, Somos-i Keserew Miklós, Kemeche-i Mike Péter, Versen Nagy (magnus) Bálint, commetanei de Janoshaza, Zylas-i Chepan István, Zederken-i Thorma Albert, Georgius Tamás, Somos-i Fülöp, Zylas-i Tamás, Zederken-i Ewthwews György, Somosi Chepe János. Datum per manus magistri Johannis, lectoris et concanonici nostri. Méltóságosor: Demeter éneklőkanonok, Márton örkanonok, Márton mester zombori, Mátyás mester budai főesperesek. – Fügőpecsét.

2.

MARÓTI LAJOS ÉS MÁTYÁS BIKTATÁSUKAT KÉRIK KUNÁGOTAI BIRTOKUKBA

1463. március 9.

Q szekció: DIPLOMATIKAI LEVÉLTÁR (Kincstári levéltárból) MKA, Neo-regesta acta (Q311) DL 15818

Capitulum ecclesie Orodiensis, omnibus xpistifidelibus presentibus et futuris presentium noticiam habituris Salutem in salutis largiture Ad universorum noticiam horum

Serie volumus peruenire. Quod nos litteras Introductorias et Statatorias Magnifici viri domini Michaelis Orszag de Guth Régnis Hungarie palatini et Judicis Comanorum nobis amicabiliter dilectas Reverencia qua decuit recepisse in hec verba: Amicis suis Reverendis Capitulo ecclesie Orodiensis Michael Ország de Guth regni Hungarie palatinus et Judex Comanorum amicitiam parctam cum honora. Dicitur nobis in personis magnificorum Ladonici et Mathyws de Maroth Quoninus ipsi in dominium possessionum ipsorum **Kwnagatha** et Zylas vocatarum in Comitatu de Zarand existencium ipsos omnis Juris titulo concernencium legitime velent intraire Super quo vestram amicitiam petitionibus pelimus diligenter quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum Quo presente Ladislaus Korom de Soklo aut Johannes litteratus vei paulus parvus de Pyl sin Paulus Zabo sew Nicolaus Feyerdy de Warssan atris absentibus homo noster ad facies dictarum possessionum Kwnagatha et Zylas vocatorum vicinis et commetanensis earundem inibi legitime convocatis et presentibus accedendo Introducat prefatos exponentes in dominium earundem Statuatque eusdem eisdem Cum cunetis earundem utilitatibus et pertinenciis premissis Jure ipsis incumbenti possidendam si non fuerit contradictum Contradictores vero si qui fuerint Euocut ipsos Contra annotatos exponentes nostram in presentiam ad terminum competentem rationem contradictoris eorum redditurus. Et posthec ipsarum Introduccionis et statucionis seriem cum Contradictorum et Euocatorum si qui fuerint vicinorumque et commetaneorum qui premissis Statucioni intererunt nominibus terminoque assignato nobis amicabiliter referatis. Datum Bude feria quarta proxima post dominicam Reminiscere. Anno Domini millesimo quadringentesimo Saxagesimo tercio. (1463. március 9.)

Nos igitur Amicabili prefati domini palatini Anuentes ut tenemur unacum Ladislao Korom de Soklo homine suo predicto unum ex nobis videlicet honorabilem magistrum Stephanum de Gyanthe socium ac concanonikum nostrum ad premissas Introduccionem et Statucionem faciendas nostro protestimoniotransmissimus

fidedignum Qui tandem exinde ad nos reuersi nobis concorditer letulérunt Quod ipsi in festo beati Gregorii pape proxime preterito ad facies dictarum possessionum **Kwnagatha** et Zylas vocatarum in Comitatu de Zarand existencium vicinis ae commetaneis earundem universis inibi legitime conuocatis signanter Blasio Darwas in possessione Kupa officiale in persona Johannis Themeskezij, ac Dionisio Farkas villoco de Kowachaza in persona Egregei Valentini Bessenew et presentibus accendo Intoduxissent prelatos dodonicum et Mathyws de Maroth in dominium zarundem Statuissent easdem eisdem Cum eunctis earundem utilitatibus et pertinenciis premissis Jure ipsisimcumbenti possidendas nullopenitus contradictore apperente tam in facie dictarum possessionum quam nostra in presencia legitimis diebus et horis exspectantibus In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras priuilegiales pandent is et autentici sigilli nostri munimine roboratas duximus concadendas. Datum per manus Magistris Johannis lectoris et concanonici nostri Quintodecimo die diei Intoduccionis et Statucionisprenatarum, presentibus ibidem honorabilibus dominis Demetrio Cantore, Martino Custode, Magistris Martino de Zombor, Mathia de Buda, Stephano de Gyanthe et Michaele de Kowazy ceterisque Canonicis et fratribus nostris in dei ecclesia regi sempiterno iugiter famulantibus.

(1463. március 26-án)

DL 15818

ISIS: 106265

Kelt: 1463. március 9.

Kelhely: Bude (Buda) (Pilis megye)

Kiadó: ORSZÁGH MIHÁLY nádor

Régi jelzet: Q 311 / 1525 37

Fennmaradási forma: Átírás 1463

Nyelv: latin

Irattípus: iktató – idéző

Címzett: aradi káptalan

Kedvezményezett: Maróti Lajos magán

Maróti Mátyus magán

Személy: Soklói Korom László nádori ember, Péli János deák nádori ember, Péli Kis Pál nádori ember, Szabó Pál nádori ember, Varsányi Fejérdi Miklós nádori ember

Helység: **Kwnagatha** Kunágota (Zaránd megye)

Zylas Szilas (Zaránd megye)

Regeszta: Gwth-i Orzag Mihály nádor és a kunok bírja az aradi káptalanhoz. Jelentették előtte Maroth-i Lajos és Mathyws nevében, hogy be akarják magukat vezetetni a zarándmegyei Kwnagatha és Zylas birtok tulajdonába, amelyek őket teljes joggal megilletik. Ezért megkéri a káptalant, küldje ki testimóniumát, akiknek jelenlétében a nádori ember szálljon ki **Kwnagatha** és Zylas birtokokhoz és a szomszédok meghívása mellett vezesse be az exponenseket azok tulajdonába, az esetleges ellentmondókat a nádor elé idézve. Kijelölt nádori emberek: Ladislaus Korom de Sokol, aut Johannes literatus vei Paulus Parvus de Pyl, sin Paulus Zabo sew Nicolaus Feyerdy de Wassan. A regestra forrása: OL regeszta.

DL 15818

ISIS 106296

Kelt: 1463. március 26.

Régi jelzet: Q 311 / 1525 37

Fennmaradási forma: eredeti

Pecset: függő

Nyelv: latin

Írattípus: iktató

Kedvezményezett: Maróti Lajos magán, Maróti Mátyus magán

Személy: Sokloi Korom László nádori ember, Gyantéi István mester aradi káptalani küldött, Gyantéi István mester aradi kanonok, Darvas Balázs kupai/krupai officiális, Temesközi János szomszéd, Farkas Dénes kovácsházi villicus, Besenyői Bálint szomszéd, János aradi olvasókanonok, Demeter aradi éneklőkanonok, Márton aradi örkanonok, Zombori Márton mester aradi kanonok

Budai Mátyás mester aradi kanonok, Kovács Mihály mester aradi kanonok

Helység: **Kwnagatha** (Kunágota, Zaránd megye), Zylas (Szilas, Zaránd megye)

Átírt: 1463. március 9. gúti Ország Mihály nádor

Regeszta: Az aradi káptalan bizonyítja, hogy megkapta Gwth-i Orzag Mihály nádornak és a kunok bírójának 1463. március 9-én kelt, teljes egészében közölt, statuálást elrendelő oklevelét, melynek értelmében Soklo-i Korom László nádori emberrel Gyanhte-i István mester kanonoktársát küldte ki, akinek a jelentésében a nádori ember március 12-én kiszállt **Kwnagatha** és Zylas zarándmegyei birtokokhoz, és a szomszédok meghívása mellett bevezette Maroth-i Lajost és Mathywst azok tulajdonába az őket megillető jogon, minden ellentmondás nélkül. – A megjelent szomszédok: Blasio Darwas in possessione Krupa officiali, in persona Johannis Themeskezy, ac Dyonisio Farkas villico de Kowachaza, in pesona Valentini Bessenew. – Datum per manus magistri Johannis lectoris et concanonici nostri. – Presentibus ibidem honorabilibus dominis Demetrio cantore, Martino custode, magistris Martino de Zombor, Mathia de Buda, Stephano de Gyanthe et Michaelae de Kowazy ceterisque canonicis. Fügő pecsét. A regeszta forrása: OL regeszta.

3.

SZILÁGYI ERZSÉBETNEK, MÁTYÁS KIRÁLY ANYJÁNAK TILTAKOZÁSA BIRTOKÁNAK ELADOMÁNYOZÁSA ELLEN

1463. augusztus 9.

Q szekcio: DIPLOMATIKAI LEVÉLTÁR /Kincstári levéltárból/ MKA. Neo-regestrata
acta (Q 311) / DL 15862

Kelt: 1463. augusztus 9.

Kiadó: ARADI KÁPTALAN

Régi jelzet: Q 311 / 35 70

Fennmaradási forma: Eredeti

Pecset: Hátlapon

Nyelv: latin

Írattípus: eltiltó

Kedvezményezett: Erzsébet a király anyja

Személy: Teleki Varjas János familiáris (Erzsébeté), Csirai Benedek familiáris (Erzsébeté), Albert csanádi püspök, Lábatlani János magán

Helység: Chomorkan Csomorkány Békés/Csanád m., Kyrálhegese Királyhegyes Békés/Csanád m., Demengh Demeng Békés/Csanád m., Rethkerth Rétkert Békés/Csanád m., Fechkés Fecskés Békés/Csanád m., Nagfalw Nagyalu Békés/Csanád m., Harmad Harmat Békés/Csanád m., Mezehegese Mezőhegyes Békés/Csanád m., Kyralsaga Királyság Békés m., Donathornya Donáttornya Békés/Csanád m., Zenthethornya Szentetornya Békés m., Kwthus Kutas Békés/Csanád m., Feldwar Békés/Csanád m., Kernye Békés m., Kwnagatha **Kunágota** Zaránd m., Kwpa Kupa Zaránd m., Dombeghaz Dombegyház Arad m., Kerekeghaz Kerekegyház Arad m., Kethsopron Kétsoprony Arad m., Kyngesd Kinged Arad m., Zyhond Sziond Arad m., Zombathel Szombathely Arad m., Bathonya Battonya Arad/Csanád m., Baakthornya Baktornya Arad/Csanád m.

Jog: birtok eladományozása – birtok felkérése – birtok vétele – birtok megszerzése – birtok használata

Nos Capitulum ecclesie Orodienſis memorie commendamus Quod Johannes Vargas de Thelek et Benedictus de Chyra familiares Illustris domine Elizabeth Genitricis Serenissimi principis domini Mathie incliti regis Hungarie etcetera in persona eiusdem domine ipsorum nostra venientes in presenciam prefatum Serenissimum principem dominum Mathiam dei gracia Hungarie Dalmacie Croacie etcetera regem dominum Patrorum nostrum naturalem filium eiusdem domine Karissime a donacione et collacione omnium et totalium possessionum Chomorkan Kyrailhegese Demengh Rethkert Fechkés Nagfalw Harmad Mezehegese palotha et Samson in Chanadiensi Item Zenthandorgas Chabachyde Kyrálsaga Donathornija Zenthethorija Kwthus Feldwar et Kernije in Békés necnon **Kwnagatha** et Kwpa in de Zarand Item Dombeghaz Kerekeghaz ac porcionum possessionarium in possessionibus Keth-Sopron Kynged Zombathel Bathonija et Baakthornya in Orodienſi Comitibus existencium habitarum Item Reuerendum in Xristo partem dominum Albertum episcopum ecclesie Chanadiensis gregium Johannem de Labathlan alios eosdem quoslibet ab impetracione empcione permutacione perpetracione vendicione pro pignore recepcione occupacione detencione usurpacione usuum fructuum ac quarumlibet utilitatum percepcione seipsosque Statufaccione aut quonis exquisito ardoris adinuento in dominumearundem intromissione quolibet facto uel fiendo prohibuerant et contradixerunt eram nobis publice ac manifeste harum litterarum nostrarum vigore at testimonio mediante. Datum in vigilia festi beati laurencii martyris Anno domini Millesimo quadringentesimo tercio.

Regeszta:

Az aradi káptalan bizonyítja, hogy megjelentek előtte Erzsébetnek a király anyjának a familiárisai: Thelek-i Waryas János és Chyra-i Benedek, akik úrnőjük nevében tiltották a királyt a teljes Chomorkan, Kyrálhegese, Demengh, Rethkert, Fechkés, Nagfalw, Harmad, Mezehegese, Kyralsaga, Donathornya, Zenthethornya, Kwthus, Feldwar és Kernye békésmegyei, továbbá **Kwnagatha** és Kwpa zarándmegyei, Dombeghaz, Kerekeghaz Kéthsopron aradmegyei birtokok és az aradmegyei Kyngesd, Zyhond, Zombathel, Bathonya és Baakthornya birtokokban lévő birtokrészek eladományozásától, Albert csanádi püspököt pedig és Labathlan-i Jánost meg másokat azok kieszközlésétől, megvételétől, vagy bármi módon való megszerzésétől, használatbavételétől. Hátlapján pecsét nyomaival. – A regeszta forrása: OL regeszta.

4.

JAKSICSOK BIRTOKA
1485

A nagylaki Jaksityok szerezték meg. Már 1485-ben, legalább az egy része övék volt, mert egyik idevaló jobbágyuk (Marko in Kwnagatha) résztvett a zádorlaki ménes elhajtásában.¹⁴

5.

A RÓMAI SZENT-LÉLEK TÁRSULAT ANYAKÖNYVI BEJEGYZÉSE
1493. március 22.

Ego Luchas Andreas Zitas de **Kunacota** (Kún-Ágota) unacum Perosca (sic) sorore mea et Andrea filio meo et Lucia eius coniuge diocesis Cenadiensis intravi ... die 22. Martii 1493.¹⁵

6.

RÉSZBEN ASSZONYLAKI RAVASZDI PÉTER BIRTOKA
1515. november 1.

1515-ben Mindenszentek napja táján Zaránd vármegye alispánja, Pipáli Sárosi László s szolgabírái Septelyi Agh János, Szederkényi Lukácsi Mihály, Soklyói Fekete Dénes és Maróth-i Albert deák, szövetkezve Asszonylakai Ravaszdí Jánossal s magukhoz véve több emberöket, egy éjjel fegyveresen a zaránd-vármegyei Bánhegyes falura törtek. Itt a Batonyáról elköltözött Kis Lőrincz és Bálint házáat formális ostrom alá fogták, betörték a kaput, s Lőrincz feleségét Zsófiát és Bálint feleségét Orsolyát, fiaikkal és leányaikkal együtt, hajuknál fogva előhurczták, kegyetlenül megverték, kezeiket gúzsba fűzve lovakhoz kötözték őket s így kísérték át a Csanád vármegyei **Kún-Ágotára** ahol Ravaszdí János és özv. Ravaszdí Péterné, Márta asszony bebörtönözték mindnyájukat. Mindezt ezért, mert földesúri engedelem nélkül költöztek el Batonyáról.¹⁶

7.

ISMERETLEN KÉZIRATOS FORMULÁS KÖNYV
1526. ELŐTTI

Acta sunt hec et facta anno indicione die mense hora loco et pontificatu quibus supra presentibus ibidem honorabilibus discretis Petro de **Kwnagotha**,

¹⁴ BOROVSZKY, S., *Csanád vármegye Története II.*, Bp. 1897. 317.

¹⁵ Én Szitás Lukács András Kunágotáról együtt Pirooska testvéremmel és András fiammal és feleségével Lúciával a Csanádi Egyházmegyéből belép... 1493. március 22-én. *Vatikáni Magyar Okirattár I. s. V.* Budapest, 1889. 21.

¹⁶ BOROVSZKY, S., *Csanád vármegye Története I.*, 154.

Blasio de Transsilvania presbiteris ac Georgio subdiacono et Luca literato de
Themeswar testibus fidedignis ad premissa audienda vocatis et requisitis.¹⁷

8.

JAKSITYH MÁRK ELZÁLOGOSÍJA A FALUT

1530. szeptember 7.

János király megengedi és jóváhagyja, hogy Jaksith Márk Királyhegyes, ...
Kunágota, Kingetz, ... helységekben levő birtokait - jóllehet azok csak a fiágra
adományoztattak - a feleségétől, Polixéniától és leányaitól több ízben kölcsön vett,
13.000 aranyforint fejében feleségének és Zavona, Erzsébet, Mária és Milicza nevű
leányainak zálogképp kiskribálhassa, ennél fogva Jaksith Márk nagybátyjának,
Péternek fiai Demeter, Miklós, János csak a 13.000 frt megtérítése és Polixénia
halála után leírassák a felsorolt birtokokat, addig pedig a nevezett nőket a birtokon
védelmezzék.¹⁸

Kolmon. Cottus, Csanád, No. 11.

9.

AZ ARADI KÁPTALAN BEIKTATJA
JAKSICS MÁRKNÉT ÉS LEÁNYÁT KUNÁGOTAI BIRTOKÁBA
1536. február

kiket a király beleegyezésének kinyerése után a csanádi káptalan 1536. febr.
havában be is iktatott.¹⁹

10.

A CSANÁDI KÁPTALAN JELENTÉSE
1536. március 4.

A csanádi káptalan jelenti János királynak, hogy parancsára a Jaksith Márk és
felesége közt létre jött és a király által jóváhagyott szerződés alapján Jaksith Márk
feleségét, Polixéniát és leányait: Zvonát, Erzsébetet, Máriát, Potendianát,
Solasztikát és Annát és nővérét Ilonát Királyhegyes, Mezőhegyes, Tót Kutas,
Sámson, Csomorkán, Fellak, Rákos, Nagylak, Kerekegyház, Kis és Nagy Szecsen,
Zemlak, Tamásháza, erdős kenéz, Félegyház, Kórógy, **Kunágota**, Kenger,
Szombathely, Szentiván, Zihond nevű Csanád, Pest, Valkó vármegyei
helységekben levő birtokokba beiktatta: Hátlapján későbbi ítélőmesteri jegyzéssel.

*Kolmon. Cottus, Csanád No. 13.*²⁰

¹⁷ Mindezek a fent nevezett évben, indikióban, napon, hónapban, órában, helyen és
uralkodás idején történtek miközben ugyanott jelen voltak bizalomra méltó tanúkként
tisztelőre méltó Péter Kunágótáról, Balázs Erdélyből, mindketten áldozópapok, továbbá
György alszerpap és Lukács írnok Temesvárról, akiket az előbb leírtak meghallására hívtak
és rendelték oda. *Történelmi Tár (Új Folyam VI.)* 1905. Bp. 37.

¹⁸ BOROVSZKY, S., *Csanád vármegye Története II.*, 317. *A Hódmezővásárhelyi Szeremlei
Társaság Évkönyve 1997.*, Hódmezővásárhely 1998. 159-179.

¹⁹ BOROVSZKY, S., *Csanád vármegye Története II.*, 317.

²⁰ *A Hódmezővásárhelyi Szeremlei Társaság Évkönyve 1997.*, 159-179.

11.

JAKSITY IRÉNE ÉS ÖZV. SZENTSZÁVAI HERCEG MÁTYÁSNÉ
1539. május 24. A LEÁNYNEGYED MIATT PORLIK

...azonban Márk halála után a törvényes leánynegyed miatt 1539. május 24-én Jaksity Iréne özv. Szentszávai Herceg Mátyásné akit sikerült pénzzel kielégíteni.²¹

12.

A CSANÁDI KÁPTALAN JELENTÉSE JÁNOS KIRÁLYNAK KUNÁGOTAI
BIRTOKADOMÁNYOZÁSRÓL

1539. június 2.

A csanádi káptalan jelenti János királynak, hogy ennek parancsára megintette néhai Jaksith István fiának, Márknak özvegyét, Polxéniát és leányait: Zovanát, Erzsébetet, Máriát, Potendianát és Solasztikát, vagyis Kolonát és Annát, hogy ... Zihond, **Kunágota**, Zemlak, ... Csanád, Arad, Temes vármegyei helységekben levő birtokokból a leánynegyedet adják ki Iherina asszonynak, a Jaksith István leányának és Szentszávai Herceg Mátyás özvegyének, nemkülönbén Iherina asszony fiának, Herceg Miklósnak.

*Kolmon. Cottus, Csanád No. 19.*²²

13.

JAKSICS DEMETER A FIÚÁGI ÖRÖKSÉG MIATT PERLI
1539. július 4.

... mint fiágot illető birtok miatt pedig 1539. július 4-én Jaksity Péter fia Demeter pört indítottak. Belehalt a perbe. Így maradt Kun-Ágota mégis az özv. Jaksity Márkné kezén.²³

14.

A CSANÁDI KÁPTALAN JELENTÉSE KUNÁGOTAI BIROKRÉSZ
ADOMÁNYOZÁSÁRÓL

1539. július 9.

A csanádi káptalan jelenti Martonosi Pesthyeny Gergelynek, János király országbírájának, hogy ennek 1539. július 9-én kelt parancsára megidézte Nagylaki Jaksith Márk özvegyét Polixéniát a fiú magzat nélkül elhaló férje nagylaki, ... **kunágotai**, sámsoni, ... (Csanád vm.) birtokaiból járó jegy- és hitbérek Nagylaki Jaksith Demeter fia Péter fia Demetertől való fölvétele végett: megidézte továbbá a

²¹ BOROVSZKY, S., *Csanád vármegye Története II.*, 317.

²² *A Hódmezővásárhelyi Szeremlei Társaság Évkönyve 1997.*, 159-179.

²³ BOROVSZKY, S., *Csanád vármegye Története II.*, 317.

nevezett Jaksith Demeter nővéreit, illetőleg Jaksith Márk leányait: Máriát, Potendiánát, Solasztikát és Annát az ingóságok és leánynegyedek átvétele végett.
*Kolmon. Cottus, Csanád No. 1. 79 sorból áll.*²⁴

15.

TÖRÖK HADJÁRAT
1552

Azonban az 1552-iki török hadjáratot nagyon megsínylette. Alig maradt néhány ép háza s ezekre is Varkocs Tamás tette rá a kezét.²⁵

16.

FORGÁCH SIMON BIRTOKA
1555.

A következő (1553), sőt még az 1555. évben is Forgách Simon birtokában találjuk, de ekkor mindössze két portája adózik.²⁶

17.

FERDINÁND KIRÁLY PARANCSA
1556. január 26.

1556-ban Ártándi Kelemen panaszt emelt a király előtt, hogy a gyulai parancsnok elfoglalva tartja Nagylak, **Kunagótha**, Csomorkány ... falvait.²⁷

1556. január 26-án Ártándi Kelemennek Jaksity Mária férjének panaszára Ferdinánd király ráparancsol Mágocsi Gáspár gyulai várkapitányra, hogy **Kun-Ágotáról** vegye le a kezét.²⁸

18.

A TÖRÖKÖK ADÓÖSSZEÍRÁSA
1557-1558.

47. KUNÁGOTA (**Kun Ágota**) falu: Benedik Borota, Radocsa Benedek, Komlós Gregor, Kun Imre, Monostor Albert, Boró Ambrus, Csőri István, Dimitri Lazar. 8 ház: 6 régi, 2 új...²⁹

A temesvári defterdár 1557-58-ban összeírván a falut, az aradi néhiéba sorolta. Ekkor mindössze nyolc házból állott.³⁰

²⁴ *A Hódmezővásárhelyi Szeremlei Társaság Évkönyve 1997.*, 159-179.

²⁵ BOROVSKY, S., *Csanád vármegye Története II.*, 318.

²⁶ BOROVSKY, S., *Csanád vármegye Története II.*, 318.

²⁷ SCHERER, F., *Gyula város története I.*, Gyula 1938. 163.

²⁸ BOROVSKY, S., *Csanád vármegye Története II.*, 318.

²⁹ KRISTÓ, GY., *Békés megye a honfoglalástól a török világ végéig*, Békéscsaba 1981. 130.

³⁰ BOROVSKY, S., *Csanád vármegye Története II.*, 318.

19.

ISPÁN ISTVÁN BIRTOKÁBAN
1558-60.

1558-60-ban csak három portát lehetett benne megróni, ekkor már Ispán István nevén állott a falu.
1560-ban a község a Csanádi püspöknek fizette a tizedet.³¹

20.

KUNÁGOTA LAKOSAIT
A KIRÁLY FÖLMENTETTE AZ ADÓFIZETÉS ALÓL
1561.

(Ispán István) 1561-ben kivitte, hogy a király **Kún-Ágota** lakosait fölmentette az adófizetés alól.³² Kis-Ágota Ispán Istváné.³³

21.

PÜSPÖKI TIZEDFIZETŐK
1562.

Csak hét szegény lakja ezért nem fizetnek tizedet.³⁴
A báránytized 21 darabot tett.³⁵

22.

KERECSENYI GYULAI VÁRKAPITÁNY LEFOGLALJA
1563.

Kerecsényi 1563-ban lefoglalja a csanádvármegyei **Kunagotha** ... falvakat.³⁶

23.

KUNÁGOTAI ADÓK A GYULAI VÁR SZÁMÁRA
1563.

KUNÁGOTA

búza	5	kalangya és 6 kéve
búza	4.5	sim. köből

³¹ BOROVSZKY, S., *Csanádvármegye Története I.*, 162.

³² BOROVSZKY, S., *Csanádvármegye Története II.*, 318.

³³ Bél Mátyás hibás oklevél olvasása Kun helyett Kist olvasott. BÉL, M., *Csongrád és Csanád megye leírása*, in *Móra Ferenc Múzeum Évkönyve*, Szeged 1980-81/2. 73.

³⁴ BOROVSZKY, S., *Csanádvármegye Története I.*, 162.

³⁵ BOROVSZKY, S., *Csanádvármegye Története II.*, 319.

³⁶ SCHERER, F., *Gyula város története I.*, 163.

árpa	1.5	sim. kőből
árpa	1	kalangya
	6	denár méhek megváltásából
	12	denár kereszténypénz ³⁷

24.

**ÖZV. DÓCZI MIKLÓSNÉ KAPJA ADOMÁNYBA
1563. május 6.**

1563. május 6-án özv. Dóczy Miklósné Jaksity Erzsébet új adománylevelet eszközöl ki (a királytól)³⁸

25.

**A KIRÁLY RÁPARANC SOL A GYULAI VÁRKAPITÁNYRA,
HOGY A FALUT ADJA VISSZA
1563. június 18.**

(Dóczy Miklósné) a királlyal jún. 18-án parancsot küldetett a gyulai kapitánynak, hogy az erőszakkal elvett falut azonnal adja vissza törvényes tulajdonosának.³⁹

26.

**A KÖVETKEZŐ CSALÁDOK FŐK LAKTÁK A FALUT
1563.**

Bák Sebestyén, Bánhegyesi Bálint, Bozsó Ambrus, Bozsó Benedek, Csető István, Horváth Benedek, Kántor Gergely, Kún Imre, Kutasi Kelemen, Lázár András, Mészáros Tamás, Monostori Bertalan, Nagy Gáspár, Rahonczi Benedek, Szentmiklósi Gergely. E 15 családfőnek megfelel 75-80 lakos; ennyi lélekből állhatott akkor a falu népessége.⁴⁰

27.

**PÜSPÖKI TIZED
1563.**

A csanádi püspöknek 11 tizedfizető és négy szegény jobbágya van.⁴¹

³⁷ CSIPES, A., *Békés megye élete a XVI. században*, Békéscsaba, 1976. 90-91.

³⁸ BOROVSZKY, S., *Csanádvármegye Története II.*, 318.

³⁹ BOROVSZKY, S., *Csanádvármegye Története II.*, 318.

⁴⁰ BOROVSZKY, S., *Csanád vármegye története II.* 318.

⁴¹ BOROVSZKY, S., *Csanádvármegye Története I.*, 162.

28.

A FALU ELSZEGÉNYEDÉSE
1564.

A falu lakosai nem jelentek meg szegénységük miatt az összeíráson.⁴²

29.

A TÖRÖKÖK ADÓÖSSZEÍRÁSA
1567., 1579.

50. KUNÁGOTA falu, a nevezetthez tartozik

1567-ben: Szarvas Tomás nős, van 65 juha, fia János nőtlen, Kun Imre nős, van 100 juha, fia Miklós nőtlen, Dolkó Dimitre nős, van 50 juha, Kis Gáspár nős, van 60 juha, fia Márton nőtlen, Monostori Bertalan nős, van 50 juha, fia Mihál nőtlen, Tar Bálint nős, fia Mihál nőtlen, Matkó István nős, Botos Gáspár nős, Bozsó Ambrus nős, fia Tomás nőtlen, Lázár András nős, fia Balás nőtlen, Biró Gergő nős, fia Bálint nőtlen, másik Kis István nős, Nyikos Gergel nős, fia István nőtlen, Komlós Gergő nős, fia Együd nőtlen, Ézsias Pál nős, Rohoncai Benedik nős, fia Máté nőtlen. Vajda Sebestyén nős, Horváth Benedik nős, testvére Ferenc nőtlen, Kántor Gergő nős, Kutos Kelemen nős, fia Márton nőtlen, testvére Fábian nőtlen, Keresztős Márton nős, fia Alberd nőtlen, Szurok Benedik nős, fia Petri nőtlen. A családok száma 25.

1579-ben: Orbán Balás nős, fia Gáspár nőtlen, Horvát Benedik nős, van 140 juha, fia István nőtlen, Horvát Ferenc nős, fia Martin nőtlen, fia Paval nőtlen, Nagy Kelemen nős, fia Márton nőtlen, Dorgo Matias nős, Klecőr Balás nős, Kum Balás nős, van 25 juha, Lukács Oláh nős, Kis Gáspár nős, fia Dumitra nőtlen, Paval a nevezetthez tartozik, nőtlen, Monostori Máté nős, fia János nőtlen, Ócsai Anbrus nős, Mészáros Tomás nős, testvére Balás nőtlen, Túrós Bertalan nős, Rostás János nős, fia István nőtlen, Miklós Bálind nős, Gergő bíró nős, fia Bálind nőtlen, Tót István nős, testvére Pál nőtlen, Rotos György nős, fia János nőtlen, Miklós Tomás nős, fia István nőtlen, Pál György nős, testvére Kelemen nőtlen, Dancs Máté nős, Magas Mihál nős, Kis István nős, testvére Benedik nőtlen, Nagy Pál nős, csukás Gilerd nős, testvére Ágoston nőtlen, Balik Andriás nős, testvére István nőtlen, Dani Gáspár nős, testvére Vince nőtlen, Túr Bálind nős, Kódus Vince nős, fia János nőtlen, Róka János nős, Oláh János nős, Barani István nős, Bozsó István nős, Kis István nős, testvére Pál nőtlen, testvére Balás János nőtlen, Tót Miklós nős, fia János nőtlen, Oros Anbrus nős, Peterfi petre nős, Komlós Gergő nős, fia János nőtlen, Ézsias Pál nős, Tancos Bálind nős, Rónyai Benedik nős, fia Máté nőtlen, Doko Dimitre nős, van 60 juha, Rác Lőrinc nős, Sipos János nős, fia Bálind nőtlen, fia Balás nőtlen, Rota Matias nős, Vajda Sebestyén nős, Kum Tomás nős, van 80 juha, fia Gergő nőtlen, fia János nőtlen, fia István nőtlen A családok száma: 50.

A jövedelem:	1567-ben	5 707
kapuk száma 25,	ötvenével	1 250
búzatized 219 kile		2 190
kevert tized 254 kile		770
báránytized adója		325

⁴² BOROVSKY, S., *Csanádvármegye Története I.*, 209.

kender- és káposztaadó		35
méhkasadó		175
sertésadó		200
mennyasszonyadó		75
hordóadó		75
tűzifa- és szénadó		500
esetleges büntetéspénzek		112
A jövedelem	1579-ben	18 000
kapuk száma 50, ötvenedével		2 500
búzatized 870 kile		9 570
kevert tized 500 kile		3 000
báránytized		350
kender és káposztaadó	120	
méhkasadó		225
sertésadó		365
mennyasszonyadó		150
hordóadó		150
tűzifa- és szénadó		1 250
esetleges büntetéspénzek		240
lencse 5 kile	80 ⁴³	

30.

VEGYES LAKOSSÁG
1581.

Vegyesen magyarok és szerbek lakták ezeket a falvakat... Kéktó-Ráros,
Kun-Ágota, Lajtorján...⁴⁴

31.

I. IBRAHIM SZULTÁN A HÓDOLTSÁGBÓL ELFUTOTT SZEGÉNYEK
VISSZATELEPÍTÉSÉRE SZÓLÍTTA FŐL AZ ERDÉLYI FEJEDELME
1647. március 8-18.

Ali magyar, szerb és román telepesei kezdtek új életet ... Dombegyháza,
Kun-Ágota, Kétegyháza⁴⁵

32.

III. FERDINÁND KIRÁLY ÚJRA ELADOMÁNYOZZA
1650. június 12.

Danécius János, Széli Mihály, és Dabóczi Ferencz birtokába kerül.⁴⁶

⁴³ KÁLDY-NAGY, GY., *A gyulai szandzsák 1567. és 1579. évi összeírása*, Békéscsaba, 1982, 117-118.

⁴⁴ BOROVSZKY, S., *Csanádvármegye Története I.*, 217.

⁴⁵ HAÁN, L.-ZSILINSZKY, M., *Békésmegyei oklevéltár*, Budapest, 1877. 229.

⁴⁶ BOROVSZKY, S., *Csanádvármegye Története II.*, 318.

33.

AZ ÚJ TULAJDONOSOK BEIKTATÁSA
1651. június 3.

Az egri káptalan beiktatja **Kunágota**-i tulajdonába a három új tulajdonost.
(38. sz.)⁴⁷

34.

A FALU ADÓJA
1651-58.

Kún-Ágota adója 16 tallér és egy szőnyeg. 1651-58. meghozták.⁴⁸

35.

A FALU ÚJRA GAZDÁT CSERÉL
1662. november 1.

Dabóczi Péter 12 évre adta birtokba **Kunágót** és **Battonyát** 355 magyar forintért Zákány Jánosnak, Mosik Jánosnak, Tóth Ferencznek és Hajdú Jánosnak.⁴⁹

36.

HAJDÚ JÁNOS VÉGRENDELETE
1688. szeptember 6.

Hajdú János a maga (Kun Ágota-i) részét végrendeletében a Kis és Kajtár családra hagyja.⁵⁰

37.

A TÖRÖK ALÓLI FŐLSZABADULÁSTÓL A MUTINAI URADALOM RÉSZÉKÉNT
1742-IG

A török kiűzése után a kincstár tulajdonába ment át, mely azt a mutinai uradalomhoz kapcsolta, s rendszerint bére adta. 1742-ig a bérösszeg 280 forintot tett, de ekkor árverés következtében 700 frtra emelkedett évente.⁵¹

⁴⁷ BOROVSZKY, S., *Csanádvármegye Története II.*, 318.

⁴⁸ BOROVSZKY, S., *Csanádvármegye Története I.*, 237.

⁴⁹ BOROVSZKY, S., *Csanádvármegye Története II.*, 318.

⁵⁰ BOROVSZKY, S., *Csanádvármegye Története II.*, 318.

⁵¹ BOROVSZKY, S., *Csanádvármegye Története II.*, 319.

38.

KUNÁGOTA BÉRLŐI
1743.

Tódor János és Kiss Gergely⁵²

39.

AZ ELSŐ NÉPSZÁMLÁLÁS CSANÁD MEGYÉBEN
1744-87

Csanád megyéhez tartozott akkor Battonya község 2 814 lakossal, a többi ma Békés megyéhez tartozó község akkor mind pusztá volt 100 főn aluli népességgel ... Apáca, **Kunágota**, Földvár...⁵³

40.

KUNÁGOTA PUSZTA BÉRTLŐI
1769.

Kunágota

Ns. Török Tódor bérlő	160 tavalyi ökör,	320 ideai ökör	100 gulyabeli marha
Ns. Lászlófi Tódor bérlő	130 "	310 "	"
Ns. Jakabfi Jakab albérlő	156 "	" ⁵⁴	"

41.

ÚJ BÉRLŐ
1777-87.

1777-87. évek közt a bérösszeg 5000 frtra szökött fel; ez utóbbi évben Török János bérelte.⁵⁵

42.

A PUSZTA LAKÓINAK VALLÁSI MEGOSZLÁSA

1825-ben 50 katolikus és 47 görögkeleti, összesen 97 ember lakja Kunágota-pusztát.⁵⁶

⁵² BOROVSZKY, S., *Csanádvármegye Története II.*, 319.

⁵³ IMPLÓM, J., *Olvasókönyv Békés megye történetéhez II. (1698-1848)*, Békéscsaba 1971.

69.

⁵⁴ IMPLÓM, J., *Olvasókönyv Békés megye történetéhez II. (1698-1848)*, 181.

⁵⁵ BOROVSZKY, S., *Csanádvármegye Története II.*, 319.

⁵⁶ *Catalogus Venerabilis cleri Dioecesis Csanádiensis*, Szeged 1825.

43.

BÉRLŐK
1828.

Kunágota pusztán: 3 haszonbérlő (az egyik IV. osztályú kereskedő, 1140 Ft árendát fizet, Bihar vármegyében lakik; ketten III. osztályú kereskedők, Erdélyben laknak, 1800 Ft árendát fizetnek).⁵⁷ Ebben az évben 19 házban 101 lakója volt a pusztának.⁵⁸

44.

KUNÁGOTA PUSZTA LAKÓI

1834-ben 65 katolikus és 50 görögkeleti, összesen 115 lakosa van Kunágota-pusztának.⁵⁹

45.

KUNÁGOTA PUSZTA LAKÓI

1838-ban 160 katolikus, 40 görögkeleti, 20 evangélikus, összesen 220 lakója van.⁶⁰

⁵⁷ ERDEI, A., A., *Békés megye társadalma és gazdasága 1828-ban*, Gyula, 1986. 402.

⁵⁸ SERES, J., *Kunágota község társadalomrajza*, Bp. 1937. 34.

⁵⁹ *Schematismus Venerabilis Cleri Dioecesis Csanádiensis*, Temesvár 1834.

⁶⁰ *Schematismus Venerabilis Cleri Dioecesis Csanádiensis*, Temesvár 1838.

IRODALOM

- A Hódmezővásárhelyi Szeremlei Társaság Évkönyve 1997., Hódmezővásárhely 1998. 159-179.
- BALÁSSY, F., *A Pankotai Főesperesség*, in *Egri egyházmegyei közlemény*, 1875.
- BALOGH, GY. – OLTVAY, F. – TAKÁCS, L., *A Mezőkovácsházi Járás helytörténeti és honismereti forrásai*, Mezőkovácsháza 1969.
- BENCSIK, J., *Kunágota kertésztelep paraszti társadalma*, in (Békés Megyei Múzeumok Közleményei) Békéscsaba 1988.
- Békés megye Pesty Frigyes helynévgyűjteményében*, (szerk.) JANKOVICH, B. D., Békéscsaba 1983.
- BÉL, M., *Csongrád és Csanád megye leírása*, in *Móra Ferenc Múzeum Évkönyve*, Szeged 1980-81/2.
- BLAZOVICH, L., *A Körös-Tisza-Maros köz középkori településrendje*, Békéscsaba-Szeged 1985.
- BOHDANECZKY, E., *Csanád vármegye nemzetiségi és gazdasági viszonyai a XVIII. században*, Makó 1940.
- BÓNA, I., *A XIX. század nagy avar leletei* in Szolnok Megyei Múzeumok Évkönyve 1982/83.
- BOROVSZKY, S., *Csanád vármegye Története I.*, Budapest 1899.
- BOROVSZKY, S., *Csanád vármegye Története II.*, Budapest 1897.
- BUNYITAY, V., *A váradi püspökség történet I-III.*, Nagyvárad, 1884.
- Catalogus Venerabilis cleri Dioecesis Csanádiensis*, Szeged 1825.
- CSIPES, A., *Békés megye élete a XVI. században*, Békéscsaba 1976.
- DÁCZER, K.- SZABÓ, P., *Kunágota alapításának 150. évfordulója*, Kunágota 1994.
- DÁCZER, K., *Kamarai dohánykertészségek telepítése a Dél-Alföldön (1843-1844)*, (Dél-Alföldi évszázadok 10.), Szeged 1998.
- ERDEI, K., *Békés megye társadalma és gazdasága 1828-ban*, Gyula 1986.
- FERENT, I., *A kunok és püspökségük*, Budapest 1981.
- GYÖRFFY, GY., *Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza*, Budapest 1966.
- HAAN, L., *Diplomatarium Békessiensense*, Pestini 1870.

- HAÁN, L.-ZSILINSZKY, M., *Békésmegyei oklevéltár*, Budapest 1877.
- HÓMAN, B.-SZEFGÚ, GY., *Magyar történet II.*, Budapest 1942.
- IMPLOM, J., *Olvasókönyv Békés megye történetéhez II. (1698-1848)*, Békéscsaba 1971.
- JUHÁSZ, K., *A csanádi püspökség története V. (1434-1500)*, Makó 1947.
- JUHÁSZ, K., *Hajdani monostorok a csanádi egyházmegyében*, Budapest 1926.
- KARÁCSONYI, J., *a Hunyadiak békésmegyei birtokai és a dobozi Dánffiak*, in *A békésmegyei régészeti és művelődéstörténeti társulat évkönyve 1885/86*, (szerk. ZSILINSZKY, M.) B.-Gyulán 1887. 34-57.
- KÁLDY-NAGY, GY., *A gyulai szandzsák 1567. és 1579. évi összeírása*, Békéscsaba 1982.
- KOVÁCS, B., *Az egri egyházmegye története 1596-ig*, Eger 1987.
- KOVÁCS, J., *A kunágotai katolikus egyházközség története*, Szeged 1994.
- KRISTÓ, GY., *Olvasókönyv Békés megye történetéhez*, Békéscsaba 1967.
- KRISTÓ, GY., *Békés megye a honfoglalástól a török világ végéig*, Békéscsaba 1981.
- LISKA, A., *Kunágota középkori temploma*, Gyula 2006.
- <http://www.google.hu/search?hl=hu&source=hp&q=Kun%C3%A1gota+avar+kori+lhel&meta=&btnG=Google+keres%C3%A9s>
- MÓRA, F., *Fele se tudomány*, Budapest 1960.
- MÓRA, F., *Lovassírok Kunágotán*, Szeged 1926.
- PALUGYAI, I., *Magyarország legújabb leírása Békés Csanád és Hont vármegyék leírása*, Pest 1855.
- Schematismus Venerabilis Cleri Dioecesis Csanádiensis*, Temesvár 1834. 1838.
- SCHERER, F., *Gyula város története I-II.*, Gyula 1938.
- SERES, J., *Kunágota község társadalomrajza*, Bp. 1937.
- Szentek élete I.*, Budapest 2009. 278-279.
- Történelmi Tár (Új Folyam VI.) Bp. 1905.
- Vatikáni Magyar Okirattár I.s. I-IV, ; II.s. I-III. Bp. 1884-1909.

Summary

Summarizing our knowledge we can state that the name and foundation of Kunágota is coming from Mihály Szilágyi of Horogszeg, uncle of King Mátyás. This event is laid down in a deed from 1461, which has been given out from the Chapter of Arad 550 years ago.

In the name of the village it has taken the part „kun” with high possibility from the nationality of the inhabitants or of the owners (Hunyadies), and the part „Ágota” probably from an unknown event in connection with a relic of Holy Ágota that had been in touch with the village.

The time of the foundation is 1457.

The place of the foundation lies from the village of our days on the way to Magyarbánhegyes 900 metres from the border of the village, 450 metres north-west from the road, on the highest point of the field Beszerika according to its old name.

This volume includes representations of 45 deeds or documents, which mention the name of Kunágota. Most of these orders relations of ownerships. Some of them mention the priest of Kunágota named Péter, or inform about that an inhabitant of the village enrolled in the Association of the Holy Spirit in Rome. We can find in this volume the tax register of the inhabitants of Kunágota in the time of the turkish occupation.

Zusammenfassung

Die Kenntnisse zusammenfassend wir können es feststellen, dass die Benennung und Gründung von Kunágota von Mihály Szilágyi von Horogszeg, Onkel von König Mátyás stammt. Dieses Ereignis ist in einer Urkunde von der Jahre 1461 dargestellt, die das Kapitel von Arad vor 550 Jahren ausgegeben hat.

Die Ortschaft hat in der Name die Vorsilbe „kun” höchstwahrscheinlich von der Stammung der Einwohner oder der Eigentümer (die Hunyadi) genommen, die Nachsilbe „Ágota” wahrscheinlich von ein vor uns unbekanntes Ereignis der Reliquie von Sankte Ágota, das die Ortschaft irgendwie angetastet hat.

Zeitpunkt der Gründung ist die Jahre 1457.

Platz der Gründung liegt 900 Meter entfernt von der Grenze des heutigen Dorfes auf dem Weg nach Magyarbánhegyes, 450 Meter von der Strasse, in nord-westlicher Richtung, auf der höchsten Punkt der nach alte Benennung Beserika-Feldmark.

In dieser Band sind 45 Stücke von Urkunden bzw. Dokumenten erläutert, die die Name von Kunágota erwähnen. Meiste von diesen arrangieren Eigentumsverhältnisse. Es gibt unter ihr Einigen, die den Pfarrer von Kunágota namens Peter erwähnen, oder davon informieren, dass ein Einwohner von Kunágota sich in die Gesellschaft des Heiligen Geistes in Rom immatrikulieren ließ. In der Band ist auch der Register der Einwohner von Kunágota für Steuerung unter der türkischen Besetzung zu finden.

Tartalomjegyzék

Eiőszó.....	7
ELNEVEZÉS, ALAPÍTÁS ÉVE, HELYE	9
AZ OKLEVELEKRŐL.....	14
OKLEVÉLTÁR.....	15
IRODALOM.....	35
Summary, Zusammenfassung.....	37
Képek.....	39

*A középkori templom körüli szorványeletben talált kunágotai pecsétnyomó
magasság 30 mm, pecsét méret 16x19 mm, nagyított lenyomata*

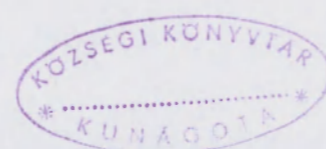

Az oklevél kicsinyített képe a függőpecséttel

Értelmezés: a középkori oklevél pecsétje a függőpecsét volt. A középkori oklevél a 12. században keletkezett, az oklevél a középkorban keletkezett oklevél.

Emléktábla a Községháza homlokzatán

Handwritten Latin text, likely a manuscript page, written in a dense, cursive script. The text is arranged in approximately 25 horizontal lines across the page. The ink is dark, and the paper shows signs of age, including some staining and a small hole near the center. The script is highly legible but difficult to transcribe due to its cursive nature and the density of the characters.

